

ביאורים

מהדורת אור עציון

²⁰⁵ **קושיה חמישית** - אברהם אבינו הצטווה לקחת את בנו ולעלות אותו לעולה (בראשית כב, ב): "ואעלהו שם לעולה", ולאחר מכן הקדוש ברוך הוא פונה אליו ואומר לו (שם שם, יב): "אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה" והרי זה ביטול הציווי הראשון?

²⁰⁶ במקרה זה כולם מודים שאין זה ביטול מפני שכדי שיהיה ביטול צריך שיהיה קודם לו ציווי ואז ניתן לומר שהוא בוטל, אך בעקידה ציווי של ה' לא בוטל, מפני שהכוונה הראשונה של ה' הייתה שאברהם יכין את יצחק להקרבה - יעלהו על המזבח ויכין אש ויקח את הסכין בידי - ולא יותר מזה; בשום מקום לא כתוב שה' אמר לאברהם לשחוט ולהרוג את בנו. וכאשר ביצע אברהם את הציווי, עצרו ה' מלעשות מה שלא נצטווה.

²⁰⁷ **קושיה שישית** - אצל בלעם מופיעה לכאורה חזרה של הקדוש ברוך הוא ביתר תוקף. כאשר שליחי בלק מגיעים אל בלעם על מנת לשכנע אותו לקלל את בני ישראל, בתחילה הקדוש ברוך הוא אומר לו (במדבר כב, יב): "לא תלך עמהם", אולם לאחר מכן הוא אומר לו (שם שם, כ): "לך איתם רק את הדבר אשר אדבר אליך אותו תדבר".

²⁰⁸ הרבה מאוד פרשנים עמדו על סתירה זו, אולם רבנו נקט שכאשר בלק שלח אליו שליחים פשוטים, ה' אמר לו לא ללכת עימם, אבל בסוף היו אלו אנשים חשובים ולכן ה' התיר לו ללכת עמם, וה' עשה זאת לכבד את בלעם כדי שבסוף יראו כולם שהקדוש ברוך הוא הציל את עם ישראל אפילו מידי של אדם גדול.

²⁰⁹ **קושיה שביעית** - חזקיהו המלך היה צריך למוות, כמו שישעיה אומר לו (ישעיה לח, א): "כי מת אתה ולא תחיה", ולאחר מכן הוסיף לו הקדוש ברוך הוא חמש עשרה שנה (שם שם, ה).

²¹⁰ אלא שכאן זהו דבר ידוע שהקדוש ברוך הוא אומר לאנשים לחזור בתשובה, ואומר להם שאם הם לא יחזרו בתשובה הם יענשו, ואם הם יחזרו בתשובה ה' ימחל להם על העונש, דבר כזה קרה גם בנינוה.

²¹¹ **קושיה שמינית** - תחילה הבכורים היו צריכים לעמוד לפני ה' ולשמש בקודש, ולפתע הקדוש ברוך הוא מחליף אותם (במדבר ח, יח): "ואקח את הלויים תחת כל בכור".

²¹² אולם גם זה דבר ידוע שכשאנשים חוטאים הם נענשים, והבכורות חטאו ולכן הקדוש ברוך הוא החליף אותם בשבט לוי שלא חטאו בחטא העגל. אותו עניין מופיע גם אצל האדם הראשון שתחילה הקדוש ברוך הוא שם אותו בגן עדן ולאחר מכן הוציא אותו משם, וכן בני ישראל היו בארץ ישראל ולאחר מכן הקדוש ברוך הוא הוציא אותם לגלות. אין בדברים אלו משום חזרה אלא אלו עונשים שהקדוש ברוך הוא מעניש את מי שחוטא לו.

²¹³ **קושיה תשיעית** - יהושע הסתובב מסביב ליריחו שבעה ימים, ומן הסתם שבת היתה חלק משבעת הימים הללו, ואיך הותר לו לחלל שבת? מכאן נראה שחל בתורה שינוי.

²¹⁴ בני ישראל לא חיללו את השבת, שהרי בששת הימים האלו הם עשו שני דברים: הילוך עם הארון ותקיעה בשופר - תקיעה בשופר אינה מלאכה אלא חכמה, ואין איסור בכך (ראש השנה כט:), וההליכה מסביב לעיר שיש בה איסור, יכול להיות שהלכו בכל פעם פחות פחות מארבע אמות. היום השביעי שבו הייתה המלחמה היה יום חול רגיל, שהרי בשום מקום בתנ"ך לא כתוב שהמלחמה הייתה בשבת.

תשובה זו מיועדת לשואל הלא מאמין, אך אנו יודעים שמותר גם להילחם בשבת כמו שאמרו חז"ל (שבת יט:): "עד רדתה" - אפילו בשבת, ובירושלמי (שבת פרק א הלכה ח) נאמר שמלחמת יריחו הייתה בשבת.

²¹⁵ **קושיה עשירית** - בתחילה היו ישראל מתפללים לכיוון המשכן, ולאחר מכן התפללו לכיוון בית המקדש כמו שמופיע הרבה פעמים בתפילת שלמה (מלכים א ח), ואם כן השתנו הדברים? אלא שגם כאן יש טעות. אנו מתפללים לכיוון הארון, וכשהארון היה במשכן התפללנו לכיוון המשכן, וכשהוא במקדש אנו מתפללים לכיוון המקדש. התפילה תלויה בארון שהוא הסיבה להשראת השכינה.

להצלת אביחי בן חיה לביא הי"ו

²⁰⁵ **והחמישית** מה שאמר הבורא לאברהם על יצחק (בראשית כב, ב) וְהֵעֵלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עקדת יצחק על אחד ההרים וגומר, ואחר כך אמר (שם שם, יב) אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה. ²⁰⁶ וְזֶה גַם כֵּן אֵינְנוּ בְטוֹל אֲצִלְנוּ וְלֹא אֲצִלְם, כי מי שמכשיר ° הבטול, לא יכשירה קדם ° שִׁיִּקְבֹּל הַמִּצְוָה פֶּעַם אַחַת שְׁלֹא הִיָּה שְׂוֵא, אֲבָל צִוָּה לְאַבְרָהָם שִׁיִּזְמֹן אֶת בְּנוֹ לְקַרְבֵּן, וְכֹאשֶׁר נִשְׁלַם מִמֶּנּוּ הַזְּמוּן הַבְּרָאוֹת הַעֲצִים וְהָאֵשׁ וְלִקְיַחַת הַסִּכִּין, אָמַר לוֹ: דִּיָּרָ! לֹא רְצִינִי מִמֶּךָ וְיִתֵּר מִזֶּה.

²⁰⁷ **והששית** מה שאמר הבורא לבלעם על שלוחי בלק (במדבר כב, יב) לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם, וְאַחַר כֵּן אָמַר לוֹ לֵךְ עִם הָאֲנָשִׁים. ²⁰⁸ וְזֶה גַם אֵינְנוּ בְטוֹל, כי האנשים אשר מנעו ללכת עמם אינם האנשים אשר צוהו בלכת עמם, כי אמר (שם שם, טו) וְיִסֹּף עוֹד בְּלֶק שְׁלַח שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבְּדִים מְאֹדָה, וּמְנַעוּ לְלֶכֶת עִם הַפְּחוּתִים וְצִוָּהוּ לְלֶכֶת עִם הַגְּדוֹלִים לְהוֹסִיף בְּגִדְלָתוֹ, עַד ° שִׁיאֵמַר הַצִּיל הַבּוֹרָא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלוּנֵי הָאֲדָם הַגְּדוֹל.

²⁰⁹ **והשביעית** מה שאמר הבורא לחזקיהו (ישעיה לח, א) כי מת אתה ולא תחיה, אחר כך אמר לו (שם שם, ה) הֲנִי יוֹסֵף עַל יְמֵיךָ חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה. ²¹⁰ וְזֶה גַם כֵּן אֵינְנוּ בְטוֹל מִפְּנֵי כִּשְׁהַבּוֹרָא מִצִּוָּה צְוִי אִיּוֹם אוֹ גְּעֵרָה אֶל עַבְדּוֹ, וְכֹאשֶׁר יִשְׁמְעוּהוּ הָעֶבֶד וְתַחַת ° בוֹ הַגְּעֵרָה יִסוּר מִמֶּנּוּ מַה שִׁאֵימָנוּ בוֹ, וְכִמוֹ שִׁיִּדְעֵנוּ מְעַנֵּן נִינְוָה וְכַל בַּעַל תְּשׁוּבָה וְנִכְנַע.

²¹¹ **והשמינית** ענין (במדבר ח, יח) וְאֶקַּח אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל. ²¹² וְזֶה גַם כֵּן אֵינְנוּ בְטוֹל, כי מִמֶּנְהוּ הַגְּדוֹלִים מְעַלְת עַבְדּוֹ, וְכֹאשֶׁר יִמְרָה אוֹתוֹ יִשְׁפִּילְנוּ. כִּמוֹ שֶׁהַשִּׁכִּין אָדָם בְּגַן עֵדֶן, וְכֹאשֶׁר חָטָא גְרָשׁוֹ, וְהִבִּיא אֲבוֹתֵינוּ לְאָרֶץ כְּנַעַן, וְכֹאשֶׁר חָטָאוּ הַגְּלָם וּפְזָרָם, וְכַל מַה שֶׁהוּא עַל דְּרָף הָעֵנֶשׂ כֵּן.

²¹³ **והתשיעית** אמרו (יהושע ו) כי יהושע נלחם בשבת. ²¹⁴ וְאִין הַדְּבָר כֵּן, כי לא זכר בכל יום מלחמה, אֲבָל הָיוּ בְּכָל יוֹם נוֹשָׂאִים הָאָרוֹן וְתוֹקְעִים בְּשׁוֹפְרוֹת, וְאֵלוּ הַמַּעֲשִׂים מִתְרִים בְּשַׁבָּת, אֲבָל הַיּוֹם הַזֶּה שָׁבוּ הַיְתָה הַמִּלְחָמָה לֹא הִיָּה שַׁבָּת °.

²¹⁵ **והעשירית** אמרו שהפגנה תחלה היתה נגד המשכן, ואחר כך העתיקה ° והפנה אותה אל בית המקדש. וְזֶה גַם כֵּן אֵינְנוּ בְטוֹל, כי הפגנה תחלה היתה מִצִּוָּתָהּ תַּחֲלָתָהּ כְּנֶגֶד הָאָרוֹן, וְבַעוֹד שֶׁהָיָה הָאָרוֹן בְּמִדְבַר הַיְתָה הַפְּגָנָה שָׁם, וְכֹאשֶׁר נָסַע אֶל הַגְּלָל וְשִׁלָּה וְנוֹב וְגִבְעוֹן וְבֵית הַמִּקְדָּשׁ הִלְכָה הַפְּגָנָה אַחֲרָיו. וְזֶהוּ מֵאָמַר הָאוֹמֵר שִׁילָף הָעָלּוּל אַחַר הָעֵלָה °.

אצלם - אברהם ויצחק. **שמכשיר** - שמקבל את הטענה. **לא יכשירהו קדם וכו'** - לא יאמר שיש פה ביטול עד שיהא ציווי הפוך מפורש קודם לכן. **עד** - כדי. **ותחת וכו'** - הגערה תפחיד אותו ותגרום לו לתשובה. **לא היה שבת** - (ראה פירוש אור עציון). **שהפגנה** - כיוון התפילה. **העתיקה** - שינה אותה, העבירה למקום אחר. **העלה** - הסיבה.